ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 121 ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Ուրբաթ 17 Օգոստոսի 1890 Ուրբաթ 17 Օգոստոսի ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 121

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, 3 ամիսը՝ երեք ր. 50 կ., ամիսը՝ 1 ր., հատը՝ 5 կոպեկ։
Բաժանորդ գրուում են Թիֆլիսում միայն խմբագրատանը։

Խմբագրութիւնը Տիֆլիս. Редакція «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն ժամերի։
Յայտարարութիւնների գառնը 2 կ., երկամեայների համար կրկնապատիկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրեր։
Քրոնիկոն.—Լուրեր։ Մի երկու խօսք Ս. Էջմիածնի տաճարի գմբեթների առթիւ։ Նամակներ Ճանապարհից։
Թղթակցութիւններ.— Վերին Ագա։
Քաղաքական.- Քաղաքական լուրեր։
Երեկոյեան հեռագրեր։
Խառն լուրեր։
Բանասիրական.—Ով գիտէ։
Տեղեկատու։
Յայտարարութիւններ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 օգոստոսի.—Նորից թոյլ է տուած «Бирж. Вѣд.»-ի և »Москов. Иллюстров. Газетка»-ի հատով վաճառումը, նոյնպէս և վերջինիս մէջ մասնաւոր յայտարարութիւնները տպելը։

Երէկ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաևիչն արտասահման ուղևորուեց։

«С.-Пб. Вѣд.»-ն հաղորդում է, որ ճանապարհների մինիստրութեան կից մի առանձին յանձնաժողով է հիմնւում, որ բաղկացած պիտի լինի զինուորական, ծովային, ճանապարհների հաղորդակցութեան, ներքին գործերի մինիստրութիւնների, գիտական և առևտրական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներից և Միջին Ասիայից ֆինանսական և քաղաքական գործակալներից՝ այնտեղ նոր ճանապարհներ շինելու խնդիրը ամեն կողմից քննելու և մշակելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ.—Վիլհելմ կայսրը, որ արևելեան Պրուսիայում նոր էր սկսել գօրքերը դիտել, յանկարծ թողեց այդ երկիրը և Բերլին գնաց, որտեղ մի քանի օր կ'մնայ և այնուհետև Սիլեզիս կը գնայ զինամարզութիւններին ներկայ լինելու համար,

ՎԵՆՆԱ.—Սօֆիայի ընդհանուր հիւպատոս Բուրիանն այստեղ է կոչուած։

ՀՌՈՄ.—Կառավարութիւնը փակեց երիչնցելեան ընկերութիւնները։

ՎԵՆՆԱ.—Երէկ Մակարսկում, Դալմացիայում, սլաւեանական զանազան ազգութիւնների պատգամաւորութիւններին ներկայութեամբ բաց եղաւ Սերբիայի յայտնի բանաստեղծ և հայրենասէր Կաչիչին կանգնած արձանը, որի միջոցին սերբերի և խօրվատների միջև վաղուց սպասած եղբայրական դաշն կռուեց։ Խօրվատները նոյնպէս Պրագա են ուղարկում իրենց պատգամաւորներին սլաւեանական համագումարին մասնակցելու համար։ Վճռուած է Վեննայում սլաւեանական մի մեծ լրագիր հրատարակել, որ սլաւեանների օրգանը կը լինի նրանց միութեան ձգտման համար։

ՆԻՃՆԻ-ՆՈՎԳՕՐՕԴ.— Երկաթի առևտուրը կենդանի չէ. երկաթի գներն առաջուանն են մնացել, կայացուցիչներից և Միջին Ասիայից ֆինանսական և քաղաքագիտական գործակալներից՝ այնտեղ նոր ճանապարհներ շինելու խնդիրը ամեն կողմից քննելու և մշակելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ.—Վիլհելմ կայսրը, որ արևելեան Պրուսիայում նոր էր սկսել զօրքերը դիտել, յանկարծ թողեց այդ երկիրը և Բերլին գնաց, որտեղ մի քանի օր կ'մնայ և այնուհետև Սիլեզիս կը գնայ զինամարզութիւններին ներկայ լինելու համար,

ՎԵՆՆԱ.—Սօֆիայի ընդհանուր հիւպատոս Բուրիանն այստեղ է կոչուած։

ՀՌՈՄ. — Կառավարութիւնը փակեց երրէնցելեան ընկերութիւնները։

ՎԵՆՆԱ.—Երէկ Մակարսկում, Դալմացիայում, սլաւեանական զանազան ազգութիւնների պատգամաւորութիւններին ներկայութեամբ բաց եղաւ Սերբիայի յայտնի բանաստեղծ և հայրենասէր Կաչիչին կանգնած արձանը, որի միջոցին սերբերի և խօրվատների միջև վաղուց սպասած եղբայրական դաշն կռուեց։ Խօրվատները նոյնպէս Պրագա են ուղարկում իրենց պատգամաւորներին սլաւեանական համագումարին մասնակցելու համար։ Վճռուած է Վեննայում սլաւեանական մի մեծ լրագիր հրատարակել, որ սլաւեանների օրգանը կը լինի նրանց միութեան ձգտման համար։

ՆԻՃՆԻ-ՆՈՎԳՕՐՕԴ.— Երկաթի առևտուրը կենդանի չէ. երկաթի գներն առաջուանն են մնացել,

միայն մեծ չափի խորանարդային և մեծ չափի բարակ-կաթսային երկաթի պուդին 5 կ. է աւելացուած։ Ապրանքը բոլորը վաճառուած է, բացի ֆրանսիական ընկերութեան, նախկին Գօլբցբնի, ապրանքից, որի չծախուած թիթեղային երկաթը մօտ 900 հազար պ. են հաշւում, դրա թւում նաև անցեալ տարուանից մնացած 350 հազար պ.։ Պերմի աղն անցեալ տարուայ քանակութեամբ է եկել. գներն անցեալ տարուանից 5 կ. էժան է իւրաքանչիւր 12 պուդանոց ջուալի վրայ։

Երեկ. հեռ. տես. չոր. երես.

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Առաջիկայ երկուշաբթի կամ երեքշաբթի օրը Թիմիս Սրբազան Առաջնորդը ուղևորուելու է Կախէթ՝ այնտեղի քաղաքների և գիւղերի հայ հասարակութիւններն այցելելու համար։

—

Միւնխէնում հրատարակուող աղդեցիկ «Allgemeine Zeitung» թերթը հրատարակել է Ռնդարիայի արևելեան և հրապարակ հռչակ ունեցող պրոֆ. Վամբերիի թիւրքերի և հայերի մասին մի ընդարձակ և մի քանի համարում չարունակուող առանձին ուշադրութեան արժանի յօդուած։

—

Ինչպէս յայտնի է, պարսից շահի կինդն անցեալները Վիննա գնաց բժշկուելու համար։ Նրա աչքերն էին ցաւում։ Այժմ ֆրանսիական մի լրագիր հաղորդում է, որ նրա աչքի անդամահատուած չկած, մի ճանապարհորդութիւն էլ անել դէպի Նօրմանդիա, ուր գնա չէի եղել։

Նա, իհարկէ, սկսեցի Բուանից, և չարունակ ութ օր, ցնորուածի նման, ուրախ և ոգևորուած թափառում էի այդ միջնադարեան քաղաքում, գօթական աշտէլի արձանների այդ հրաշալի թանգարանում։

Բայց մի երեկոյ ժամը չորսին մօտ, երբ անցնում էի մի զարմանալի փողոցով, որ թանգի նման սև «Eau de Robec» անուամբ մի գետ է հոսում, և նա զմայլած էի հնադարեան չնոթիլնների աշտէլի չքեղ տեսքից, երբ յանկարծ ուշադրութիւնս գարձաւ մի կարգ հին իրեր վաճառողների խանութների։

Օ, նրանք լաւ իմացել են ուր ընտրեն իրենց համար տեղ. այս գարշելիները, հին իրեր վաճառողները, այս աւազակական փողոցում, այս չարագուշակ գետի ափերին, այս սրածայր կղզիմինդրածածկ յարկերի տակ։

Մայթ խանութների խորքում դիզուած երեսի էին քանդագործ արկղներ, Բուանի, Նեների, Մուտի գործուածքներ, նկարուած և անների արձաններ, Քրիստոսի, կոյսերի և սրբերի պատկերներ, եկեղեցական զարդեր, զգեստներ, թագեր, անգամ սրբանուէր ամաններ ու ոսկեզօծ փայտից չինած մի հին սկիհ։ Ո՛հ, այս գարմանալի այրերում, այս բարձր և մեծ սենեակում, չտեսարաններում, ամեն տեղ լիքն էր զանազան տեսակ աւազրկանելով, որոնց գոյութիւնը վաղուց վերջացած էր երեսում, որոնց իսկական տէրերը վաղուց մեռել, իրենց գարը, ժամանակը և ձևը վաղուց անցել։

*) Տես «Նոր-Դար» № 120.

միայն մեծ չափի խորանարդային և մեծ չափի բարակ-կաթսային երկաթի պուդին 5 կ. է աւելացուած։ Ապրանքը բոլորը վաճառուած է, բացի ֆրանսիական ընկերութեան, նախկին Գօլբցբնի, ապրանքից, որի չծախուած թիթեղային երկաթը մօտ 900 հազար պ. են հաշւում, դրա թւում նաև անցեալ տարուանից մնացած 350 հազար պ.։ Պերմի աղն անցեալ տարուայ քանակութեամբ է եկել. գներն անցեալ տարուանից 5 կ. էժան է իւրաքանչիւր 12 պուդանոց ջուալի վրայ։

Երեկ. հեռ. տես. չոր. երես.

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Առաջիկայ երկուշաբթի կամ երեքշաբթի օրը Թիմիս Սրբազան Առաջնորդը ուղևորուելու է Կախէթ՝ այնտեղի քաղաքների և գիւղերի հայ հասարակութիւններն այցելելու համար։

—

Միւնխէնում հրատարակուող աղդեցիկ «Allgemeine Zeitung» թերթը հրատարակել է Ռնդարիայի արևելեան և հրապարակ հռչակ ունեցող պրոֆ. Վամբերիի թիւրքերի և հայերի մասին մի ընդարձակ և մի քանի համարում չարունակուող առանձին ուշադրութեան արժանի յօդուած։

—

Ինչպէս յայտնի է, պարսից շահի կինդն անցեալները Վիննա գնաց բժշկուելու համար։ Նրա աչքերն էին ցաւում։ Այժմ ֆրանսիական մի լրագիր հաղորդում է, որ նրա աչքի անդամահատուած

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 օգոստոսի.—Նորից թոյլ է տուած «Бирж. Вѣд.»-ի և »Москов. Иллюстров. Газетка»-ի հատով վաճառումը, նոյնպէս և վերջինիս մէջ մասնաւոր յայտարարութիւնները տպելը։

Երէկ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաևիչն արտասահման ուղևորուեց։

«С.-Пб. Вѣд.»-ն հաղորդում է, որ ճանապարհների մինիստրութեան կից մի առանձին յանձնաժողով է հիմնւում, որ բաղկացած պիտի լինի զինուորական, ծովային, ճանապարհների հաղորդակցութեան, ներքին գործերի մինիստրութիւնների, գիտական և առևտրական հիմնարկութիւնների ներ-

ՔԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ո՞Վ ԳԻՏԷ*)

(Գիւլի դը-Մօպասանից)

—

II

Ճանապարհորդութիւնս սկսեցի Խալիայից։

Աւրեգակը լինէ վրայ լաւ աղդեցութիւն ունեցաւ։

Շարունակ վեց ամիս ես թափառում էի Ջնովայից Վինեակի, Վինեակից Ֆլորէնցիա, Ֆլորէնցիայից Հռոմ և Հռոմից Նէապօլ։ Ցնծայ ես անցայ Սիցիլիա, բնութեամբ և յոյների ու նօրմանդացիների թողած յիշատակներով հրաշալի երկիրը։ Մայս և Ապրիլ, հետաքրքրութեամբ ճեղքեցի անցայ այն դեղին և խաղաղ մեծ անապատը, ուր ուղտերը, եղնիկներն և թափառական արաբներն են թափառում, ուր թեթև և թափանցիկ օդում ոչ դիշերն և ոչ էլ ցերեկը ոչ մի երեոյթ չէ անհանգստացնում ձեզ։

Ես Ֆրանսիա վերադարձայ Մարսէլիայի վրայով. և չնայելով պրովանսացիների ուրախութեանը, այստեղ արդէն երկիրն ազօտ գոյն էր ստանում։

Վերադառնալով հայրենիք, ես հիանդի այն օտարոտի զրութեան մէջ էի, որ իրեն բժշկուած է համարում, բայց միանգամայն զգում է, որ իւր հիւանդութիւնը արմատախիլ չէ եղած։

Ես կրկին եկայ Պարիզ։ Մի ամսից յետոյ ես այնտեղ կրկին ձանձրացայ։ Այդ աշնանն էր. ես կամեցայ, գեռ ձմեռը

ծածկուցնէ անտանելի փոշիով։

—

ՇՈՒՇՈՒԻ.—Ինչպէս հաստատ գիտենք, Հաղրութ գիւղի հայոց եկեղեցական-ծրխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը գբաւոր գիմել էր պրօֆէսսոր Ներսէս Ներսիսեանցին, որ օժանդակէ տեղիս նորաբաց օրիորդաց դպրոցին, որը Շուշի էր գտնւում (ինքը հաղրութցի է)։ Պարոնը իր պատաս մօր յիշատակին խոստացաւ աղքատ դասակարգից երկու աղջիկ ընդունել տալ դպրոցը կարդալու համար իր հաշուով, որին հետևեց և հաղրութեցի (այժմ Շուշու քնակիչ) Առուշան-բէգ Մելիքեանցն՝ նոյնպէս երկու աղջիկ ընդունելով իր հաշուով կարդացնել տալու համար. խորին չնորհակալութիւն վերև յիշած պարոններին՝ թէ հոգաբարձութեան և թէ տեղիս ժողովրդեան կողմից և կը ցանկանք, որ աւելի հետևողներ գտնուին։

Նոյն տեղի հայոց դպրոցի ուսուցիչ Ի. Տէր-Յովհաննիսեանցն օրերս ստացաւ բէալական ուսումնարանի աշակերտներից զանազան հեղինակների մանկական գրքոյկներ՝ թուով մօտ 50 օրինակ, Հաղրութ դպրոցին կից գրատուն հիմնելու համար։ Այդ աշակերտները նոյնպէս խոստացան չմոռանալ այդ դպրոցը և միշտ ղրկել նոր-նոր հեղինակութիւններից գբքեր գրադարանը ճոխացնելու համար. չնորհակալութեան արժանի են այդ չնչին առիթս երիտասարդները։ Յանկալի էր, որ ուրիշ տեղերից ևս տեսնէինք գրքեր նուիրելով այդ նոր բացուած գբրադարանին։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Վերջապէս ամբողջ ամառն անցնելուց յետոյ, վերջերքս կիրակի, օգոստոսի 5-ին Բագու եղող հայ

գտայ իմ բոլոր սեպհականութիւնը, իմ չամերը, գլբերս, սեղաններս, չորերս, դէնքերս, ամեն ինչ, բացի նամակներով լի պրասեղանիցս, որ ես ոչ մի տեղ չնկատեցի։

Ես գնում էի, մութ յարկերից վերև բարձրանալով։ Մենակ էի։ Կանչում էի, ոչ ոք ձայն չէր տալիս։ Մենակ կանգնած էի, ոչ ոք չկար այս ընդարձակ և լաբիրինթոսի նման մայթ տան մէջ։

Դիշերը վրայ հասաւ, և ես մխիթարութեան մէջ ապրելուցայ նստել իմ աթոռներից մէնի վրայ, որովհետև էլ չէի ուզում հեռանալ։ Ժամանակ առ ժամանակ ես կանչում էի. «Էյ, էյ, մարդիկ, ուր էք»։

Նստած էի մի ժամից աւելի, երբ յանկարծ թեթև և դանդաղ քայլերի ձայն լսեցի, բայց չգիտեմ որտեղից։ Ես կամեցայ վախչել, բայց զսպելով ինքս ինձ, նորից ձայն տուի և ահա հարևան սենեակում մի լոյս նկատեցի։

—Այդ ով է այդտեղ, հարցրեց մի ձայն։

Ես պատասխանեցի.

—Ապրանք գնող։

Ձայնը կրկնեց.

—Արդէն շատ ուշ, մի բան գնելու համար։

Ես վրայ բերեցի.

—Ես ձեզ սպասում եմ մի ժամից աւելի։

—Դուք կարող էիք վաղը գալ։

—Վաղը ես կ'հեռանամ Բուանից։

Ես չէի համարձակւում առաջ գնալու, նա էլ չէր գալիս։ Ես նրա ճրագի լուսով լուսաւորուած մի գործուածք էի նկատում, որի վրայ երկու հրեշտակներ պատերազմի դաշտում թռչում էին դի-

ակների վրայից։

Այդ էլ ինձ էր պատկանում։ Ես ասացի։

—Դէհ, լաւ. այստեղ գալու էք։

Նա պատասխանեց։

—Ես ձեզ սպասում եմ։

Ես բարձրացայ տեղիցս և առաջ գընացի դէպի նա։

Մի մեծ սենեակի մէջ տեղում կանգնած էր մի չատ փոքր ու անչափ հաստ մի մարդ. մինչև հաստ, որ կարծես մի զղուելի երևոյթ լինէր։

Նրա մօրուքը նօսր էր, անհաւասար և դեղին, գլխի վրայ ոչ մի մազ չկար, բոլորովին լերկ էր և ինձ լաւ նկատելու համար ճրագը գլխից վերև բարձրացրած ժամանակ, նրա ճակատը ինձ այնպէս թուաց, թէ մի փոքրիկ լուսին էր այս հին կահ-կարասիքով կուտակուած ընդարձակ տանը մէջ։ Նրա դէմքը թոռոմած և ուռած էր, աչքերն էլ հաղիւ նկատելի։

Ես ծախս արի ինձ պատկանած երկաթ աթոռներն, նոյն րոպէին էլ վճարեցի պահանջուած մեծ գումարն ու հիւրանոցի սենեակիս համարն էլ յայտնեցի։

Միւս օրը մինչև ժամը լինն գնած լուրս բերուած պիտի լինէին։ Ցնծայ ես դուրս եկայ։ Նա չատ քաղաքավարութեամբ ուղեկցեց ինձ մինչև դուռը։

Ես ուղղակի գնացի, ոստիկանատան գլխաւոր աստիճանաւորին պատմելի իմ իրեղէնների գողացուելն և թէ ինչպէս այդ իրեղէնները գտայ։

— Ես, իհարկե, ոչ մի բան չեմ հասկանում այդ գործերից, բայց ինձ թվում է, որ ամենից լավ կլինի, եթե դուք ինքներդ գնաք ձեր գործերով, իսկ ես կմնամ տանը և կսպասեմ ձեզ։

— Ես էլ այդ եմ ուզում, — ասաց Ռոդոլֆը, — բայց ես ուզում եմ, որ դուք ինձ խոստանաք, որ ոչ ոքի չեք ասի, թե ես այստեղ եմ։

— Ես ոչ ոքի չեմ ասի, — պատասխանեց Ելենան, — բայց ինչո՞ւ եք ուզում, որ ոչ ոքի չասեմ։

— Ես ուզում եմ, որ ոչ ոք չիմանա, թե ես այստեղ եմ, — կրկնեց Ռոդոլֆը, — որովհետև ես ուզում եմ ձեզ հետ մի քանի խոսք ասել, որ ոչ ոք չլսի։

— Ես ոչ ոքի չեմ ասի, — կրկնեց Ելենան, — բայց ինչո՞ւ եք ուզում, որ ոչ ոք չիմանա, թե դուք այստեղ եք

թևան մէջ յիշում է, թէ ս. Մեսրոպը լսելով, թէ Գարդմանայ ձորում կան դեռ ևս կռապաշտ հայեր, գալիս է և մեծ պատուով ընդունում Գարդմանայ իշխանից, քարոզում է ժողովրդին. (տես Զամչ. հատ. Գ. եր. 186). Հաւանական է, որ նա այդտեղ չինէր և վանք՝ ժողովրդի համար ուսուցիչներ պատրաստելու նպատակով։

Այսպէս թէ այնպէս, այսօր այդ վանքը բաւական չէն է և բարեզարդ. Թէև ազգայիններից նուէրներ սուացում են միշտ, բայց նրանք ծառայում են գործին, նպատակին, ինչպէս այդ երևում է վանքի արձանագրութեան մասնաւորներից։ Այդ մասնաւորներից միևն աչքի անցկացնելով նկատեցինք, որ վանքի եկամուտը (պատահական թէ մշտական) քանի գնում աւելանում է. 1872 թուին եկամուտը եղել է 25 ր., 1873 թ.—41 ր., 1874 թ.—50 ր., 1875 թ.—298 ր. 50 կ., 1876 թ.—82 ր., 1877 թ.—450 ր. և այլն։

Վանքի խնամակալն է պ. Ներսէս Տէր-Ներսէսեանը, որ վանքի գործը իր գործը համարելով, հսկում է վանքի բարեշրջութեան վրայ և աշխատում է քանի կարելի է ճոխացնել ու հարստացնել վանքը։ Պարոնը յաճախակի հաշիւ է տալիս հայ հասարակութեանը վանքի դրութեան մասին։ Վերջերքս էլ հրատարակել է մի տեղեկագիր, որից քաղում ենք մի քանի կտոր։

«Սրբոց Թարգմանչաց վանքի վերանորոգութիւնը, անշուշտ Ս. տաճարի բարեզարդութիւնը, Մատենադարան հաստատելը, զղրոցական և տնտեսական ու կալուածական բարեկարգութիւնները, ըստ կարի օրից, այն է 1872 թուականից մինչև 1890 թիւը, այսինքն չրեքտասն տարի և ութ ամաց, բոլոր կամաւոր նուիրատուութեանց, դանձանակադրամից, երկու ուխտատեղեաց և վանքի կալուածքի արդեանց գումարն է 9116 րուբլի։ Ծախքն է 9880 րուբլի։ Ընթեմն մնում է առ 1-ն յունուարի 1890 ամի վանքի վրայ պարտք 764 ր.։ Բոլոր կարեւոր տնտեսական, զղրոցական, կալուածական, նաև վանքի իւր վերանորոգութեան գործերն ուսարտելու համար, ըստ վկայութեան փորձառու և հմուտ մանդպէտ անձանց, այսուհետև հարկաւոր է ոչ պակաս քան 15,000 րուբլի։ Ս. Թարգմանչաց մենաստանը, ինչպէս պատմութիւն է հաստատում (Տես Հ. Ալիշանի աշխարհագրութիւն Հայաստանի, 1853 թիւ), հիմնուած է 5-դ դարումը, ի ներկայութեան ս. Մեսրովբայ Մեծի Վարդապետին։ Առաջին նորոգութիւնը վանուցս եղած է 1029 թ., իսկ վերջին վերանորոգութիւնը և ամայացեալ Ս. տաճարի բարեզարդութիւնը՝ հանդերձ անտեսական, զղրոցական և կալուածական բարեկարգութեամբ, չարունակում է 1872 թուականից ձեռնարկութեամբ բարեպաշտ զաւակաց Հայաստանեայց Սուրբ և անարատ եկեղեցւոյ։—Վանական զղրոցը գոյութիւն ունէր 1872-ից մինչև 1884 թիւը, այսինքն մինչև բոլոր Հայոց ուսումնարանների փակումն։—1885-ից վանորոմ սովորում են վանահայր Թէոդորոս վարդապետ Շիրակունուց հարկաւոր եկեղեցական գիտելիք և ժամերգութիւն միմիայն չափաւոր քահանայացուք մուտքաւոր Հայոց գիւղերից, որք իրենց աղքատութեան պատճառաւ անձեռնհաս են թէ մական զղրոցում կամ ս. Էջմիածնայ ճեմարանը մտնելու։ Ամենայն չանք գործ է դնում երկդասեան վանական ուսումնարան բանալու համար և եթէ հնար լինի՝ ուսումնարանը բացուելու է մի արուեստագիտական մասով չափահասների համար, երբ միջոցները ներեն և կարելի լինի նրա գոյութիւնը մշտապէս ապահովել։ իսկ այս ամենը մեծ կապ ունի վանական կալուածքը բարեկարգելու և արդիւնաւորելու հետ, որպէս զի վանքը անհատատ աղքատների և հանգանակութեան յուսով ապրելուն և ուսումնարան պահելուց ազատ լինի։

Այս ամենը յաջողութեամբ և խոհեմ անտեսավարութեամբ կատարելու համար՝ հարկաւոր է, կարգադրութեամբ Հոգևոր Իշխանութեան, ընտրել կանոնաւոր կերպով Գանձակից և մերձաւոր Խաչակապ, Բանանց, Փիր, Զովզառ և միւս գիւղերից հոգաբարձական խորհուրդ անձնավստահանաւորելով և մի յուսալի գանձապահով, որպէս վանահօր կամ իւր օգնականի նախագահութեամբ նախագիծ կազմէին, խորհրդակցէին և վերջաւորէին բոլոր գործերն ու նախապատրաստութիւնները օրինաւոր հաշուեպահութեամբ և հաշուեկշռութեամբ իւրաքանչիւր տարուայ վերջումը, հրապարակելով այդ հաշիւները «Արարատ» ամսագրի կամ միւս պարբերական թերթերի միջոցաւ։ Վասն զի մի այսպիսի ծանրակշիռ և դժուարին գործ անյարմար է թողնել մի անհատի յուսով, որքան էլ նա հաւատալի և գործունեայ մարդ լինի, ըստ որում այդպիսի մի անձնաւորութիւն, իւր անձնագոհ և եռանդուն աչխատութեամբ հանդերձ, կարող է սխալուել, հիւանդանալ, երկար ժամանակ զգարեցնել գործերը իւր անձնական զբաղմանց պատճառաւ, կամ թողնել բանաւոր վարպետներին և մշակներին առանց մօտաւոր հսկողութեան և վերջապէս, իբրև մահկանացու, վախճանիլ ու թողնել ամեն ինչ կիսակատար։ Ուստի այս մասին խնամակալ Ն. Տէր-Ներսէսեանցը իւր կողմից գլուխ է Վեհափառ Կաթողիկոսին և ապաստամ է Նորին Օծութեան կարգադրութեանը։

Սրբոց Թարգմանչաց վանքումը գտնուում են յիսնակայ ժապաւինակալ մատենագրեր. ա) Եկեղեցական Մայր Տումար, որոյ մէջ արձանագրուած են բոլոր նուիրատուութիւնները, կալուածական, ուխտատեղեաց և գանձանակադրամոց գումարն ու նոցա գործադրութիւնը 1872—1887 թուականներում։ բ) Նոյնպէս տումար ս. Էջմիածնից ուղարկուած, որոյ մէջ կանոնաւոր կերպով 1888-ից չարունակում է մուտքը և ծախքը։ գ) Մատեան եկեղեցական զարդուց, անօթից և բոլոր սպասուց։ Այս տումարում առանձին ծանօթութեամբ մանրամասնօրէն արձանագրուած է բոլոր այն զարդերը, զգեստները, անօթները, Տէրունական, Սրբոց պատկերները և այլ բազմատեսակ սպասները, որը Սրբոց Թարգմանչաց վանքը 1872-ից մինչև ցայսօր չարունակարար չէ իմայում ուղարկել միաբաւոր և հեռաւոր Հայոց անչուշ և բազմակարօտ գիւղական եկեղեցիների համար ու այսպիսով մխիթարում է աղքատ գիւղական ժողովուրդը։ Մի խումբ կրօնասէր նահապետական հայեր, լսելով Թարգմանչաց վանքի նախկին անչուշ դրութիւնը, նուիրեցին այնքան անօթներ, զարդեր, պատկերներ, որ վանքը իւր կարօտութիւնները լրացնելէն յետոյ՝ այլ ևս կարեւորութիւն չունենալով այդ տեսակ սպասուց,—հետզհետէ հոգում է գիւղական եկեղեցւոյ բարեզարդութեան և պայծառութեան համար։—դ) Մատեան տնտեսական և զղրոցական հսկ-կարասեաց, պղնձեղինայ, զարդուց և այլն և այլն, որք առաջուց մնացած, յետոյ ևս պատրաստուած են նուիրատուաց հաշուով և մասամբ նուիրած են բարեպաշտ և ուսումնասէր անձինք իրրև զղրոցական պիտոյս։ ե) Մատեան, որոյ մէջ յաճախ յանուանէ արձանագրուած են վանական մատենադարանին պատկանելոյ բոլոր դրքերը, որոնցից մի քանիսը հեղինակներից և մատենաւոր անձինքներից է նուիրուած, իսկ մնացեալը գնուած է նուիրատուաց հաշուով։—Վանքի մատենադարանը հետզհետէ ճոխանում է կրօնական, պատմական և համապատասխան գրքերով ի Հոգևոր Մխիթարութիւն ուսումնասէր այցելուաց և ուսանողաց—այժմ հասարակաւոր քահանայացուաց։—զ) Ծապաւինակալ ցուցակ վանական գործիքների արհեստաւորների և մշակաց հաւատարիմ։ Այս գործիքների ամեն մէկի առաջին նչանակած է գինը։ — Սոյն ցուցակում արձանագրուած է և նիւթեղինաց միացեալը առ մէկն յունուարի 1890 ամի։—Այս ամենի վրայ պէտք է աւելացնել, որ եթէ չվերջաւորուած վանքի գործերից ամենագլխաւորը կատարուէր, այն է՝ 1-ն Ծաղկաձորի 200 սաժէն հեռաւորութիւնից երկաթեայ խողովակներով ջուր բերուէր մինչև «Հարանց տախտ» անուանեալ վանքին կից տափարակը (ուրիշ կերպ անհնար է ջուր բերելը աւազուտ հողով), այնտեղ մի մեծ ջրամբար շինելու, և 2-դ՝ Սայլուղին բանանց գիւղից, մօտ 8—9 վերստ հեռաւորութեամբ, չարունակուէր ձեռնտուութեամբ մերձաւոր գիւղական ժողովրդականաց մինչև վանք, այն ժամանակ վանքի, նրա երիցասեան ուսումնարանի, արհեստանոցի և միաբանութեան ապագան ըստ ամենայնի և ընդ միշտ ապահոված կը լինէր, առանց դրսից դժուար յուսալի նպաստների։

Ս. Թարգմանչաց վանքի վերանորոգութեան գործին (1872—1890) թ. նպաստողների ցուցակը հետաքրքիր է։ Նպաստներ տուել են Ա. Հայ հոգևորականութիւնը—Վեհափառ Հայրապետը, երկու եպիսկոպոս, վեց վարդապետ, չորս քահանայ, ընդամենը 13 հոգևորական 309 ր։ Բ). Աշխարհականներ ընծայած հայրենի գիւղերից 5121 ր. Գ.) Դիւանական հոսորսութեամբ Գանձակի գաւառից Խաչակապը 90 ր. Քարխատ գիւղը—80 ր., Զովզառը—30 ր., Սուլտը (Ագատ) 20 ր. և Կիրանցը 10 ր., ընդամենը 230 ր. դ.) Թանգանագրեամ սահմանեալ 1882 թուականից 893 ր., ե) Ուխտատեղեաց արպատից մասն 1880 թուականից 176 ր. զ). Վարչ ամառայ բնակչաց 348 ր. է) Վաքեալ հոգևորից, որ ստացան և պարգևեց 1880 թուականէն 451 ր., (մինչև 1880 թիւը վանքի կալուածոց արդիւնքը վանահօր ձեռքն է հասած և նա առանձին հաշիւ է ներկայացրած Հոգևոր Իշխանութեանը)։ ը) Աւելորդ և հնուտի ընդ-կոպեկեայ, կոպեկեան և պատահած ի զանազան եղանակաց 202 ր. Հետաքրքիր է, որ նուիրաբերութեանը բաւականի նչանաւոր չափով մասնակցել են նաև Թուրքերը, այսպէս օրինակ. հինգ ս. Թարգմանչաց տանի օրն էր, որ մենք վանք մտանք, ժամը 11-ն էր և դեռ պատարագը սկսուած չէր. պատարագիչն էր Գանձակի վոխանորդ գեր. Աղաւնեան արքեպանը, որ իւր բաժնի գիւղերի այցելութեան էր գնում եկել։ Պատարագին ներկայ էին երկու վարդապետ, 11 քահանայ, մերձակայ գիւղերից ներկայացուցիչներ, պատահաբար կազմուած մի լաւ երգեցիկ խումբ 8—10 հոգուց բազկացած. Հանդէսը փառաւոր էր, թէև դիւցազին ասած բանը բոլորովին բացակայ էր։ Պատարագից յետոյ օրհնեցին վանքի զանգակատան հասը։ Զանգակատունը չնուած է մեծ. պարսն Կարապետ Ալայեանցի չնորհիւ, որ 550 ր. է նուիրել դրա համար։ Ապա հանդիսական կարգ կատարեցին վանքի երախտաւորների չիրմի վրայ։

Ապա ժամը մօտ 2-ին փառաւոր սեղան էր ձգուած բոլոր ներկայ եղողների համար՝ թէ հոգևորական և թէ աշխարհական։ Ճաշի վրայ կարգացին մի անհամ և երկար ոտանաւոր՝ դրատառ գրուած և մի գեղեցիկ ճառ՝ աշխարհաբար։

Վանքում կայ մի վանահայր, որ ծերունի մի մարդ է, և բաւական քահանայացած աչակերտ ունի. ինքը նմուտ է հայկաբանութեան, հայոց պատմութեան և եկեղեցագիտութեան։ Նրա սենեակը լի է գրքերով. սեղանի վրայ ի միջի այլոց տեսանք նաև դէպ «Նարեկը». Նրա համ ասում այն պատճառով, որ արժ. հայրը ամբողջ Նարեկը ոտանաւորի է վեր ածել, այդ ձեռագրի մի պատճէնն էլ ուղարկել է նուէր ս. Էջմիածնի վանքին։

Միևնոյն ձևով ոտանաւորի է վերածել Եղիշէի պատմութիւնը։ Ի հարկէ, արժ. հօրը բաւական աջողուած է բնագրին հաւատարիմ մնալով ոտանաւոր գրել, բայց որքան էլ գեղեցիկ լինի դա, ով է այն մարդը, որ Նարեկն ու Եղիշէն թողած, նրանց փոխոխութիւնը կարդայ։ Ինքը, արժ. հայրը կ'կարդայ։ Հայր սուրբն ունի նաև ուրիշ ոտանաւորներ, որոնց մէջ չատ գեղեցիկները կան և յիշեցնում են մեր նախկին վարդապետների գրուածները։

Երկու Լահիճներ (Թուրքեր) նուիրած են ամեն մէկը 250 ր.—750 ր., երկու Լահիճ 30 ր., ուրիշ ևս չորս Թուրքեր 40 ր., ընդամենը 820 ր. Օտոմոբիլներէ մէջ կայ երկու փրանսիացի 36 ր., չորս գերմանացի 16 ր., մի ռուս 2 ր., մի յոյն 1 ր., մի լեհացի 45 ր., երկու հրէայ 15 ր., մի բելգիացի 10 ր.—ընդամենը 125 ր., ժ). 20 նոյեմբեր ամսու 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 և 8 ր. նուիրած են 112—հոգի 360 ր. 35 կ. և ժ). Ցանկանում է վանքին ի պահուստ «Մածնագործ և Կանգնակ խաչ» ոսկեզօծեայ նորոգելու համար հանգանակութիւն՝ կարգադրութեամբ Վիճակային ատենի—41 ր.—65 կոպ։

Մ ի ս ր ա ն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԵՐԻՆ ԱԶԱ (Գողթն գաւառ), 5 օգոստոսի.—Տան և հինգ օրից աւելի է, որ մեր Վերին և Ներքին Ազա ու մեր գիւղերը ջրի երես չեն տեսնում. բոլոր բանջարանոցներն ու պարտէզները չորանում են, որովհետև մեր գետի ջուրն այժմ ամբողջապէս խլում, տանում է Եայջի կոչուած գիւղի Թուրք ժողովուրդը և այն էլ գիւղերից բարձր, մեր հողի մէջով։ Խնդրում ենք գիւղերի բարձրում ցանած բլնձի արտերից աւելացած հոտած ու նեխած ջուրը։ Ոչ մի մարդ կամ կին չէք գտնիլ, որ կատարեալ առողջ լինի։ Փորի ցաւ, ջերմ և ուրիշ հիւանդութիւններ չատ կան այս տեղ. պատահում է, որ գոհեր էլ են տանում. բայց հիմ հարցն է։ Հայ գիւղացիներն երկու անգամ իմդիր են առաջարկել գաւառապետի օգնականին, նա էլ ուղարկել էր իւր Թուրք ներսէսին, որ գնայ գետն ի վեր և կարգադրութիւն անի՝ ջրի կէսը հայերին յատկացնելու, բայց Թուրքերը մի քանի դադանակ տալիս են գըլխին և մինչև Օրդուբաթ մէկ փախցնում. Ներսէսն ինչ է, որ իւր արած կարգադրութիւնն լինչ լինի։ Դրա համար անցեալներս Վերին և Ներքին Ազայից մի մի մարդ ուղարկուեցաւ Ազա Տէր-Մկրտչեանցների օգնութիւնը խնդրելու, և ինչպէս հաստատ խոսացան, պ. Ա. Տէր-Մկրտչեանցը պատրաստուել է հեռագրով գանգատուելու ուղղակի պ. Նահանգապետին։

Միայն այս տարի չէ, որ ժողովուրդը գետի ջրի սակաւ եղած միջոցին նեղութիւն է կրում Թուրքերը միշտ այս են անում հայերին. «Մենք մեր առուն լիքը ջրով միշտ պիտի տանենք, եթէ ջուրը չատ եղաւ ձեզ բաժին կը լինի, իսկ եթէ ոչ՝ մի կաթիլ ջուր չենք թողնիլ, որ քաչանայ ձեզ համար ինչ ուզում էք, արէք»։ Առաջ որ ասացինք, չդիարձէք թէ մեր սովորական ջրաղացնե՞րի առուների նման է, այլ 10 ջրաղացի առուն չափ համարեա մի գետ է դա և չատ անգամ մարդ դժուարութեամբ է անցնում դրա միջով։ Աղօրինի է, իհարկէ, որ Թուրքերը գետի ջրի ամենաչատ ժամանակին ինչքան ջուր որ տարել են, նոյնքան և առաջնորդ գառնայ այդ սուրբ գործում իւր ընկերներին ու ժողովրդին, և այն ժամանակ մենք միշտ ապահով դրսից կ'ուտենանք։

Ազացի

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Օգոստոսի 5-ին Կիսպինգհաուզէն ի պատիւ ներկայումս այնտեղ եղող իշ. Բիսմարկի կերոհանդէսատարածեց։ Հանդէսն՞սկսուեց ժամը 8½-ին։ Եղանակը՞գեղեցիկ էր։ Հանդիսին 2000-ից աւելի մարդ էր մասնակցում և երաժշտական երկու՞խումբ էր նուագում։ Բիսմարկի քնակարանի՞առջ՞ազգասիրական բովանդակութեամբ մի քանի խմբերգներ երգուեցին, որից յետոյ Կիսպինգհի՞բուրգոմիստր Ֆուկան իշ. Բիսմարկին մի ճառ խոսեց։ Նախ քան իշ. Բիսմարկը կ'սկսէր պատասխանել, մի անգլիացի կանչեց.՝«Կեցցէ՞մեծ Բիսմարկը,՝պատմութեան ստեղծողը»։ Իշ. Բիսմարկը մի՝ճառով պատասխանեց, որի մէջ չնորհակալութիւն յայտնեց ցոյցերի համար։ Այդ ցոյցերի ժամանակ արտայայտած ազգասիրական զգացմունքները յիշեցնելով,՝նա՞ասաց, որ՝ այդ՝զգացմունքներն, ի հարկէ, այն մեծ անցքերից են առաջացել, որ կատարուել են Վիլհելմ I կայսրի օրերով և որոնց ընթացքը բաղդ է ունեցել մասնակցելու։ Նրան ուրախութիւն է պատճառում, որ այդ զգացմունքները ոգևորում են ամբողջ գերմանական ազգը։ Ցոյցերը նրան՝ըզգացնել են տալիս մանաւանդ նրա համար, որ ինքն այլ ևս պաշտօնական յարաբերութիւնների մէջ չէ կառավարութեան հետ։ Նա ուրախութեամբ տեսնում է, որ այստեղ էլ հին սէրը չէ ժանգոտուած։ Ճառախօսը Կիսպինգհէնին նոյն զգացմունքներն է տածում, ինչպէս և հայրենիքին,՝որովհետև վերջին 16 տարուայ ընթացքում նա արդէն տասնեակ անգամ է վերադարձել Կիսպինգհէն և ամեն անգամ ընդունելութիւն է գտել։ Ներկայ ժամանակ ամենքը ուրախ են, որ Գերմանիան ունի մի այնպիսի կայսր, որ ինքն իրան կարող է ներկայացնել։ Ամենքը ուրախ են, որ կայսրը

ներկուսորդ անգամն է այդտեղ գրանում։ Կիսանգլիոյի հետ նրան չնորհակալութեան և համակրանքի զգացմունքներն են կապում, որովհետև դրան ինքը չատ բաների համար է պարտական։ Ոչպէս պատուաւոր քաղաքացի, նա իր ճառը այդ քաղաքի համար աջողութիւն ցանկանալով վերջացրեց։

—

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վերջին տեղեկութիւններին նայելով, Իտալիայի պետական պարտքը 31 միլիարդ ֆրանկի է հասել։

—Մօտերքս անգլիական պարլամէնտին ներկայացրած հաշուից երևում է, որ Մեծ Բրիտանիայի պետական պարտքը, որ 1857 թուին 20 միլիարդ, 928 միլիոն 600,000 ֆրանկ էր անում, վերջին 33 տարուայ ընթացքում 3 միլիարդ 680 ֆրանկ քչացել է։ Սալիսբիւրիի մինիստրութեան գլխաւորութեան մէջ մանելու օրից, այսինքն 1886 թուից պարտքը 1 միլիարդ 308 միլիոն 450,000 ֆրանկ է քչացել։

—Եգիպտոսի առողջապահական վարչութիւնը պաշտօնապէս հերքում է այն լուրը, թէ Կահիրէում խոլերայ է յայտնուել։ Եգիպտական կառավարութիւնն եռանդուն միջոցներ է ձեռք առնում, որ Մէքքայից վերադարձող ուխտագնացները չխանգարեն մաքրարանների պայմանները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դիման Պոլիցում Պարիզում քաղցածութիւնից մօտերքս մի ուրիշ դրամա տեղի ունեցաւ, համարեա նոյնպիսի մի դրամա, որպիսին տեղի ունեցաւ դարձեալ նոյն հարուստ և չքիղաչուք Պարիզում, Հայէմների ընտանիքում, որի մասին անցեալները գրել էինք մենք։ Վանդրիների աղքատ ընտանիքի հայրը խեղդարուեց, իսկ մայրը մնաց իւր 4 փոքրհասակ երեխաների հետ և օրական աշխատանքով մի կերպ ապրում էր։ Նոր տարուն Վանդրիսը մնաւ, իսկ կինը դիմից հասարակական բարեգործական ընկերութեանը։ Հինգ ամսուայ ընթացքում զանազան ժամանակներում նրան 30 ֆրանկ տուեցին, իսկ յուլիսի վերջին օգնութեան համար «Assistance publique»-ի վարչութեանը խնդիր տալով, մերժում ստացաւ։ Այս օրերս այրի կինն իւր 10 տարեկան մեծ որդու ձեռքով ածուխ բերել տուաւ, երեխաներին պատկերաց քննցնելու, իսկ ինքը, փակուելց մնաս սենեակում։ Հետևեալ օրը երեխաները իրենց մօրը մնաած գտան։ Նա խեղդուել էր ածխի հոտից, չորս հոգի երեխաներին բաղդի քերմունքին թողնելով։

Հրաչ-պատմութիւն։ Պէկինում ընդհանուրի ուշադրութիւնն է գրաւել մի պատանի, որի մի ձեռքը հայելու նման անդրադարձնում է իւր մէջ հեռաւոր տեղերում դանուած առարկաները։ Պատանին 14 տարեկան է, Շանխայի լուսերի բնակիչ։ Նրա վրայ չատ փորձեր են կատարուել և տրաչք-պատմութիւնը երբէք չէ սխալուել։ Մի մանդարին փորձի համար հարցրեց նրան, թէ ինչ է անում իւր հարևանի ընտանիքը, որ նրանից եօթը վերստ հեռաւորութեամբ է ապրում։ Պատանին նայեց իւր ձեռքին և ասաց. «Ամբողջ ընտանիքը մահճակալ է ուտում»։ Այդ բանը բոլորովին ճիշդ դուրս եկաւ. մանդարինը այդ օրը տնտում էր իւր ծնունդեան տարեդարձը և իւր հարևանի ընտանիքին մահճակալով էր հիւրասիրել, որ Չինաստանում չատ յարգի արժէ։

ԵՐԿՈՅԵԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Հէ-ֆոսյէն գործակալութենից)

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԴ, 16 օգոստոսի.—Պօստի և հեռագրատների գլխաւոր վարչութեան կառավարիչ գեներալ մայոր Ուսովը վախճանուեց Կալուգայի նահանգի գիւղում։

ՆԻԺՆԻՑ-ՆՈՎԳՈՐՈԴ. — Բայխօն-Կօուի թէյն անցեալ տարուանից մօտ 15,000 արկղ պակաս է բերուել տօնավաճառը, Բալխօլի կեսխտի թեթևակշիռ թէյը—մօտ 43 ֆունտ, համարեա անցեալ տարի բերուած թէյի կէսը. ալիւսային թէյ սևը մօտ 20,000 արկղ է բերուած, սովորական թէյ—մօտ 13,000, սալաքարային թէյ—2,000 արկղ. ալիւսային թէյը նոյնպէս անցեալ տարուանից քիչ է բերուած։ Քիչ բերուելը բացատրում է նրանով, որ թէյի մի մասը թողուած Տիւմէնի պահեստներում և Տօմսկում։ Բարձր և միջակ տեսակների թէյի առևտուրը լաւ է գնում. համարեա բոլոր թէյը վաճառուած է. ստորին տեսակների պահանջը դեռ էս քիչ է. առևտուրը կամաց է շարունակւում, ալիւսային թէյը մեծ քանակութեամբ չէ ծախուել. ալիւսային սովորական թէյի գինը արկղին 62 ր. է որոշուած. Կեսխտի ալիւսային սովորական թէյերի համար գներ չեն որոշուած. սալաքարային թէյը ֆունտը 1 րուբլիով է ծախւում։ Վագոնները կարգին են մանում։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

I Անդրկովկասեան երկաթուղի

Գնացք թիւ 1-ին է։

Բաթումից,	պօստ.	11 ժ. 8 ր. եր.
Բագուից,	»	7 ժ. 40 ր. առ.
Բաթումից,	մաս. ապ.	8 ժ. — ր. առ.
Գանձակից,	»	8 ժ. 20 ր. եր.

Գնացք թիւ 2-րդ է։

Բաթումի,	պօստային.	8 ժ. 40 ր. առ.
Բագու,	»	12 ժ. 8 ր. գիշ.
Բաթումի,	մաս. ապ.	գն. 3 ժ. 10 ր. ց.
Գանձակ,	»	9 ժ. 45 ր. առ.

II Անդրկասպեան երկաթուղի

Ուզուն-Ադայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր.
Ուզուն-Ադա գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ.
Ուզուն-Ադայից գնացքը գնում է և գալիս երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրերը։
Սամարղանդ գնացքը գալիս է և գնում է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը։

I Ռօստով-Վլադիկաւկազի երկաթ.

Վլադիկաւկազից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ.
Ռօստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ.
Ռօստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ցերեկ.
Վլադիկաւկազ գալիս է 7 ժ. — ր. եր.

Երթևեկութիւն Թիֆլիս Վլադիկաւկազի միջև մինչև նոյեմբերի 1-ը։

—

Թիֆլիսից գնում են՝

Վլադիկաւկազից դուրս են գալիս

Հինգ հոգուանոց ունեցող փակ կառքերը, առ. 7 ժամին. դիշերում է Դուդուբը կայարանում և միւս օրը երեկոյեան ժամը 5-ին հասնում է Վլադիկաւկազ։ Նոյնպէս Թիֆլիսից գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին, դիշերում է Մլէթում և միւս օրը երեկոյեան ժամը 8-ին հասնում է Վլադիկաւկազ։

Վեց հոգուանոց ունեցող օմնիբուսները գնում են դիշերոյեան ժամը 4-ին, և առանց գիշերելու կայարաններում, միւս օրը երեկ. ժամը 8-րս հասնում է Վլադիկաւկազ։

Հինգ հոգուանոց ունեցող փակ կառքերը առաւօտեան ժամը 7-ին գիշերում է, Պասանաուր կայարանում և միւս օրը երեքոյեան ժամը 5-ին հասնում է Թիֆլիս։ Միւսը դուրս է գալիս առաւօտեան 9 ժամին, գիշերում է Մլէթում և միւս օրը երեկոյեան 8 ժամին հասնում է Թիֆլիս։

Վեց հոգուանոց ունեցող օմնիբուսը երեկոյեան ժամը 4-ին, գիշերը էլ կանգ առնում և միւս օրը երեկոյեան 7 ժամին հասնում է Թիֆլիս, միւսը դուրս է գալիս երեկոյեան 5 ժամին, առանց գիշերելու, միւս օրը երեկոյեան 9 ժամին 30 ր. հասնում է Թիֆլիս։

ՇՈՓԵՆԱԻԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

I Սև ծովի վրայ

Բաթումից գնում են՝

Երեքշաբթի օրերը, երեկոյեան ժ., ուղիղ գծով, Սուխումի և Նովոռոսիյսկի վրայով։

Հինգշաբթի՝ երեկոյեան 4 ժամին ուղիղ գծով, Նովոռոսիյսկի վրայով։

Շաբաթ՝ օրերը՝ երեկոյեան 8 ժամին, չրջանառու գծով, բոլոր նաւահանգիստներով։

Երկուշաբթի՝ երեկոյեան 7 ժ. արտասահմանեան գծով, գնալ Կ. Պոլիս

Բաթումի գալիս են

Երկուշաբթի օրերը՝ առաւօտեան, ուղիղ գծով, Կերչի և Սուխումի վրայով։

Շորեքշաբթի օրերը՝ առաւօտը, ուղիղ գծով, Կերչի և Նովոռոսիյսկի վրայով։

Ուրբաթ օրերը՝ երեկոյեան, չրջանառու գծով։

Կիրակի օրերը՝ առաւօտը Կ. Պոլսից։

Ծանուցանիւք. Ուղիղ գծով նկատ ունեցող այն նաւերը, որոնք վերադարձին մտնում են Սուխում և Նովոռոսիյսկ, Նովոռոսիյսկից դուրս կը գան երեկոյեան ժամը 5-ին, որպէս զի Նովոռոսիյսկի երկաթուղու գալուն յարմարին։

Փոթի գալիս են

Սուխումից՝ երեքշաբթի օրերը։
Բաթումից՝ հինգշաբթի, չորեքշաբթի, երկուշաբթի, երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը։

Փոթիից գնում են

Բաթում՝ հինգշաբթի օրերը։
Սեաստոպոլ՝ ուրբաթ օրերը։

II Կասպից ծովի վրայ

Բաքուից գնում են

Դերբենդ, Պետրովսկ և Աստրախան՝ չորեքշաբթի, ուրբաթ և չաբաթ օրերը, ցերեկը ժամը 1-ին։

Ուզուն-Ադա՝ չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը, երեկոյեան ժամը 5-ին։

Լենքօրան, Աստարա և Ենզելի՝ երկուշաբթի օրերը, ցերեկը ժամը 1-ին։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ կարգի և ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ կարգի (ալը և կին) կամենում են դասեր ունենալ հայ երկսեռ դպրոցներում։ Կը դասաւանդեն հայոց լեզու, թուաբանութիւն և այլ առարկաներ։ Ցանկացողները իրենց պայմաններով կարող են դիմել «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեանը

5—1

ԼՈՒԱՑՈՒՄՆ
ԳՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ, ՄԱՏԻԿՕԻ
(Injection au Matico)

Թոյլատրուած է Ռուսիոյում։ Պատրաստուած է Մատիկօի տերևներից՝ պերուվինեան բոյսից։ Այս դեղով լուացումն մի քանի տարուայ ընթացքում հաժախտարհային հռչակ ստացել։

Պահեստն է Պարիզում 8, rue Vivienne

(M.) 10—8

50—30

ԶԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ և ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ վարել է գաւառական քաղաքներում ուսուցչական պաշտօն, ցանկանում է հայոց երկսեռ ծխական դպրոցներում ձայնագրութեան և երգեցողութեան դասեր ունենալ։
Դիմել «Նոր Դար»ի խմբագրութեան։

5—5

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ աշակերտուհեաց ընդունելութիւնը Ս. Նշան եկեղեցական ծխական օրիորդաց միդասեան դպրոցում սկսւում է օգոստոսի 21 ից և կը տևէ մինչև սեպտեմբերի 1—ը։

3—2

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ նրա խնամակալութեան ներքոյ գտնուած «կար և ձեռագործի դպրոցի» մէջ աշակերտուհեաց ընդունելութիւնը կ'սկսուի օգոստոսի 21-ից։ Ցանկացողք մտնել դպրոցը պէտք է դիմեն դպրոցի կառավարչին իրենց խնդրագրով, ներկայացնելով ծննդեան և ծաղկի պատուաստման վկայականների հետ և հայոց եկեղեցական ծխական դպրոցի աւարտման վկայագիրը։
Դպրոցը գտնւում է Սօլօլակում, Սերգիևսկի փողոցում, տուն Շադինեանցի։

3—2

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՈՍԿԵ ՄԵԴԱԼ ՈՍԿԵ ՄԵԴԱԼ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Ն. Ի. ԲՈՋՈՐՋԵՆՑԻ

Առաջարկում եմ պ.պ. սիրողներին լաւ ծխախոտ և պապիրոս իմ գործարանից, ուր պահեստում կայ թիւրքական և տեղական արդիւնաբերութեան գերազանց յատկութեան թարմ ծխախոտ։ Պատուէրները կատարւում են ճշդութեամբ և գործածողների ճաշակի համեմատ։ Մագազինում կայ ծխախոտ գործածելու ամենալաւ գործիքներ և նիւթեր։ Գործարանի գլխաւոր խանութը գտնւում է Դվօրցովայա փողոցում, ազնուականների Հողային բանկի (նախկին Արծրունու) տանը։

X—17

ԱՒԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի անձանց համար

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Աւետրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական աւետրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Աւետրական Տնտեսութիւն, 2) Աւետրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4 Թուաբանութիւն համբրիչի վրայ, 5) Աւետրական Թղթակցութիւն, 6) Աւետրական և մուրհակի կանոնագրութիւն, և 7) գեղագրութիւն։

Ուսումը սկսւելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից ամենայն օր, երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում Նագորնայա փողոցի վրայ, Ալէքսանդր Փրիգօնովի տանը № 9, դեղատան դիմաց։ Ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ ԶՐԻԱՊԵՍ եղբ. Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисѣ. С. П. Манукьянцу

20—7 (չոր. ուր.)

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 16-го Августа 1890 г. Կաւկազ լրագրի գրասենեակի Տպարան Типографія конторы газеты Кавказъ, Гол.пр., д Читахова.